

Kjak

Óli Jacobsen

Argir

Hvat gongur fyri seg?

Vit eygleiða í hesum døgum eina tilgongd, har stór virði í vinnuni verða flutt. Spurningurin er, um hettar er eitt tilvitað val ella verður framt í blindum?

Fyri tveimum árum síðani ásettu Føroyar sær einvíst eina makrelkvotu. Henda avgerð bleiv tikin í ásannan av, at ymisk viðurskipti bendu á, at vit áttu ein nógv størri part av hesum ferðandi tilfeingi enn politiski myndugleikin hevði givið sær far um ella vistu. Grundarlagið undir hesari nýggju støðutakan var millum annað ein frágreiðing, sum "Føroya Reiðarafelag" hevði latið gjørt; tøk á heimasíðuni www.shippingklubb.no.

Hvør hevur sovið á gullinum?

Mynstrið í fiskagongdini er eyðvitað ikki støðugt, men frágreiðingin var eftir øllum at døma so áhugaverd, at hon førði til, at politiski myndugleikin kúvendi í spurninginum um uppsjóvar-fiskiskapin.

Í árávis og til fyri kortum hava aktørarnir (politisku myndugleikarnir í strandalondunum, fakligi myndugleikin og vinnan) bygt sitt samstarv á eina fatan av, hvussu makrelurin ferðast: Henda fatan hevur verið, at makrelurin bert í lítlan mun er í føroyskum sjóki, og tí hevur semja verið um okkara lutfalsliga litla part av hesi kvotu.

Frágreiðingin ger fullkomuliga upp við hesa fatan. Fiskimálaráðharrin gjørdi bart og ásetti egna føroyska. Fiskiskapurin hevur eisini staðfest, at frágreiðingin var eftirfarandi. Hetta tíðarskeið hevur makrelur, í ovurstórum nøgdum, verið pumpaður inn um lúnningar- eitt 'gull', sum ikki skuldi verið í føroyskum her, sambært gomlu uppfatanini.

Søgnin sigur, at tann fátæka Sissal í Skúvoy triggjar ferðir droymdi, at hon svav á gullinum sum skuldi vera grivið undir rygginum millum tær báðar tjarnirnar, har hon var sovnað. Men har vóru ongar tjarnir, har hon svav, og ikki dugdi hon at týða dreymin.

Men kellingin gamla helt at tjarnirnar so kundu sipa til eyguni á Sissal, og ryggurin var nasaryggurin. Og rætt hevði hon: Á staðnum, har hon hevði sovið, gróv hon seg fram á gullhornið hjá Sigmundi Brestissyni, og kongur gav henni peningsvirði og hartil jørð í Húsavík fyri gullhornið. Soleiðis gjørdist tann fátæka Sissal til ríkastu kvinnu, ið verið hevur í Føroya søgu.

Havandi í huga, at grundarlagið undir frágreiðingin eru tøk data, hví bleiv tað so reiðarafelagið og ikki fakligi myndugleikin, sum kom við hesi kollveltandi frágreiðing?

Veidutrýst: Er tað so einfalt?

Frágreiðingin hjá Føroya Reiðarafelag viðger ikki einans gongdina hjá makrelinum, men eisini hvørja ávirkan hon óiva hevur á annað lív í havinum runt Føroyar. Spurningurin er ikki um makrelurin ávirkar aðrar fiskastovnar undir Føroyum, men heldur í hvussu stóran mun. Tað framgongur greitt, at makrelurin livir ikki av "luft og kærleika", men er tvørturímóti er grovátari!

Í frágreiðingin verður onnur víst sera sera áhuga-verd viðurskipti.

Íslendingar hava smb. Kringvarpinum mett um, hvussu nógvur makrelur er í íslenskum sjógvi og hvussu nógv hann etur. Í Føroyum fyriliggja – sum eg skilji – eingi tilík tøl. Man metir seg ikki hava tilfar at grundað slíkar metingar á. Hinvegin so benda kanningar á, at makrelur – alt eftir hvørja fæði hann inntekur – etur 4-9 ferðir tað, hann økir sína egnu vekt við.

Inntil makrelurin eisini bleiv ein partur av kjakinum, so hava niðurfiskaðir stovnar og ov høgt veiðitrýst eftir, toski og hýsu verið tað, sum alt kjakið hevur snúð seg um. Henda eintáttaða fatanin hevur vídført at bæði leikur og lærdur hava dugað

papageykasvarið 'ovurfisking' sum einastu atvoldina til ta óhepnu gongduna hjá hesum fiskastovnum. Skerjingarnar, sum hava verið framdar nógvu seinastu árin, staðfesta eisini, at politiski myndugleikin hevur tikið hettar til sín.

Fari ikki at mótmæla at veiðitrýsti hevur verið ov stórt, men: Er hettar allur og einasti sannleikin ella kann tað hugsast, at onnur viðurskipti ávirka meira enn fakligu autoritetarnir á økinum kunnu, megna ella hava vilja svara uppá?

Eins flókt og samansett viðurskiptini í trídimensjonal (hav)rúminum eru, sum illa lata seg eygleiða; har fortreytir er at hvør av øðrum liva má, og faktorar sum streymur, hiti og veður ávirka, tess meir einföld tykist forkláringin at vera...?

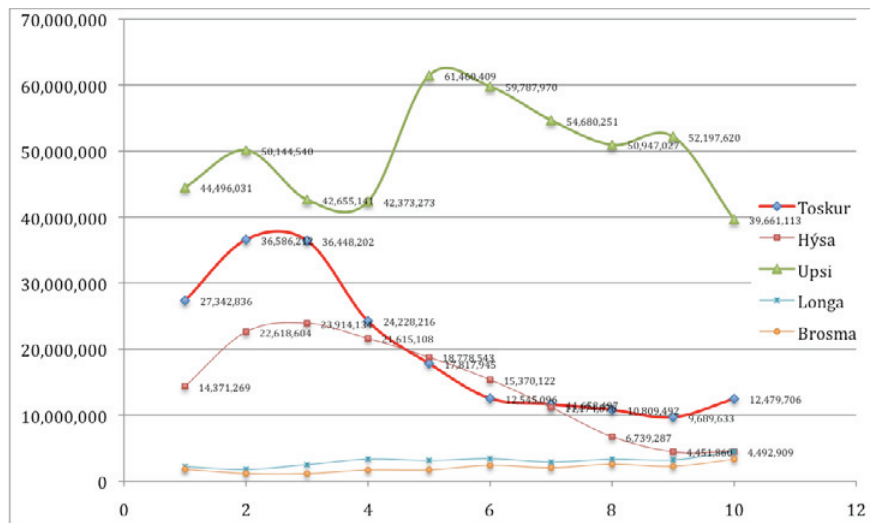
Las einastaðni, at man bert sá tað, sum fokus er á, hava vit ikki start okkum blind í veiðutrýsti og ovurfisking. Sakni eina meira nuanseraða tilgongd enn bert júkanina um tað sama, tí til seinast gerst tað einasti sannleikin. Hví hevur eingin t.d. rópt varsko, "Makrel-innrás, hann etur alt sum fyri kjaftin rekur ...". Av hvørjum? Kundi tað kanska hugsast at ...?

Fakta: Tons fiskaði av hvít-fiski, upsa, toski, hýsu, longu og brosmu frá 2001 – 2010.

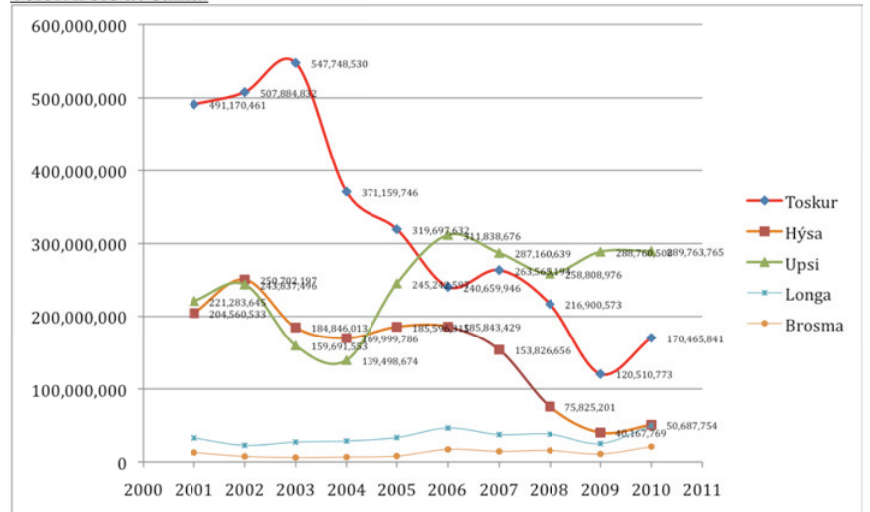
Útlensk veiða er ikki við í tølunum, í td. 2009 uml. 4.000. Kelda FVE.

Hvør hevur rætt at fiska makrelin?

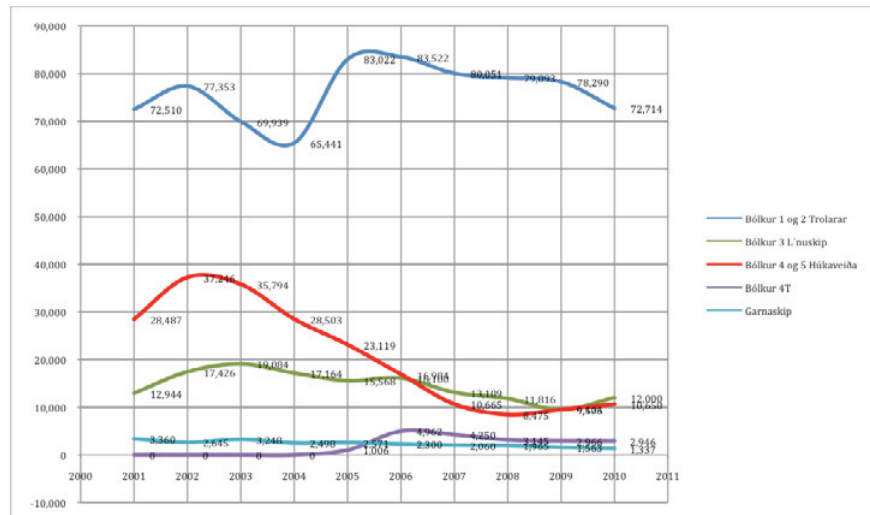
Politiski myndugleikin brúkti frágreiðingin hjá reiðarafelagnum til at staðfesta rættin til at fiska makrel. Síðani hevur verið kjakast um, hvør ið hevur rættin at veiða makrelin. Nakrir skipabólkar hava sett dagsskránna fyri kjakinum, meðan aðrir bólkar, td. línuskip, garnaskip, trolbátar og útróðrabátar at kalla ikki hava verið partur í hesum

Veidivirðið av sama:

Tons samlað fiskaðið býtt uppá ymisku skipabólkarnar 2001 -2010. Fyri bólkin trolbátar tvs. 4Ter galdandi at teir í skrásetingini av hagtølunum til 2005/2006 vóru í bólki 4A og 4B.

og avreiðingarvirðið av sama:

